

SZENTENDRE VÁROS HORVÁT NEMZETISÉGI ÖNKORMÁNYZAT ELNÖKE

Az előterjesztés előkészítésben közreműködött:

Önkormányzati és Ügyfélszolgálati Iroda

A határozati javaslat elfogadásához
egyszerű többség szükséges!

ELŐTERJESZTÉS

számárhegyi kertek kutatásáról, megőrzéséről, kialakításáról

(A szentendrei horvát nemzetiség kulturális öröksége, az ezzel kapcsolatos gasztronómiai szokások feltárása)

(Készült: a Képviselő-testület 2022. július 12-i ülésére)

Tisztelt Képviselő-testület!

Vezetői összefoglaló:

A Berda (Szamárhegy) jellegzetességei voltak a mediterrán típusú kertek (udvarok), amelyet száraz kőfalakkal - obalákkal (mocir, suhozid) - teraszosra alakítottak a dalmát ősök. Ezek megőrzésére kutatást kezdeményez Szentendre Város Horvát Nemzetiségi Önkormányzat, hogy a még meglévő ismeretek, tárgyak ne vesszenek el örökre.

Költségvetési hatás: a kutatómunka előreláthatólag átnyúlik a 2023. év első félévére, összköltsége cca. 250.000,-Ft kiadást eredményez a nemzetiségi önkormányzat számára.

Részletes kifejtés:

Szamárhegy jellegzetességei voltak régen a kertek. Mivel a Preobrazsenje templom fölött boszniai dalmát katolikus tabakosok (csizmadiák bocskor és cipő készítőik nyergesek stb.) laktak, magukkal hozták nem csak céh hagyományait és mesterségbeli tudásukat, hanem kertépítési szokásaikat is, ezek keveredve a dalmát, ma mediterránnak nevezett kertjeik stílusával alakították ki a jellegzetes számárhegyi kertet. Természetesen a hidegebb éghajlat miatt itt nem ültettek olajfát, alkalmazkodtak a klímához, de mégis megmaradt a kertek mediterrán jellege. A mikrotáj jellemzője volt a száraz kőfalakkal obalákkal (mocir, suhozid) teraszosra kialakított meredek hegyoldali kertek, amelyhez nehéz vízvételi lehetőség társult, ezért fő helyen a bunar, a kút volt, de sok helyütt volt gustima, kis ciszterna is, amelyet maguk faragtak, építettek az esővíz összegyűjtéséhez.

A házat magas kőfalak védték az erős napsütés ellen, ezzel megakadályozták a belátást is. A suhozidot (száraz kőfal) kövirózsával (cuvarkuca) díszítették. A suhozid rakását mindenki ismerte és mesterfokon gyakorolta is, mert a hegyen egy-egy utca egymástól akár öt méter szintkülönbségre is lehetett. Erre jó példa a Zrinyi utca és Bartók Béla utca, vagy a Bartók Béla utca és az Angyal utca, a ház és az udvar az utca szintjén volt, majd a konyhakert egy szinttel lejjebb helyezkedett el, ez alatt volt a szőlő, a Vinea berda, amelyik a bogdányi utca szintjéig tartott. Érdekes megoldás volt ahogy a bujtással lugasolt szőlőt a Bogdányi utca szintjéről akár 25 méter magasra is felvitték, ahol már a ház alsó kertje volt. A ház kőből és fából épült, alsó szintjén az utcáról a pince bejárata volt, amely felett volt a lakószint, de az is gyakori megoldás volt, hogy az udvart is kétszintesre alakították.

A számárhegyi, de minden szentendrei udvar legjellemzőbb alkotója az odrina vagy brajda, magyarul a lugas volt. Az eresz alatt végig lavanda volt, hogy a vizet feligya. A gyümölcsfák telepítésénél a jól használhatókat a füge, naspolya, barack, alma, stb. tartották előnyben. Jellemzően ezeket mindig közvetlenül fal mellé, vagy a vagy sarokba ültették, hogy az elhullott gyümölcs ne zavarja a közlekedést. A felső udvaron tipikusan fűszer és gyógynövényeknek, az alsó kortban paradicsom és kertészti dolgoknak volt a helyük. Jutott hely virágtartóknak is, amelyeket a lépcsőn, padlások feljaroín vagy az ablakok előtt helyeztek el. Domináns helyet foglaltak el a felső udvaron a virágok, mert a gyönyörű színek és illatok fontosak voltak. Az udvar legtöbbször burkolt volt, amely lehetett dömörkapui trachit lapos kő vagy nagyobb kavicsokról kialakított kaldrema is, amely réseiben gyakori volt a porcsinrózsa jelenléte.

Kérem a Tisztelt Képviselő-testületet, hogy az előterjesztést tárgyalja meg és a határozati javaslatot fogadja el!

Határozati javaslat

Szentendre Város Horvát Nemzetiségi Önkormányzat Képviselő-testülete úgy dönt, hogy

1. megkezdji a levéltári források és még meglévő kert részletek, kert-elmek (kamenica, ballatura és bunárok darabok stb.) feltékepezését és fotózását, valamint oral historyként meglévő előírások, szabályok rögzítését.
2. két kertész bevonásával megkezdji egy számárhegyi kert rekonstrukciójához szükséges kert építési ajánlás előkészítését.
3. a kutatómunka, illetve az ajánlás elkészítéséhez szükséges cca. 250.000, -Ft összegű kiadás fedezetét a nemzetiségi önkormányzat költségvetése biztosítja.

Felelős: nemzetiségi önkormányzat elnöke

Határidő: 1.-3. pont: folyamatos

Szentendre, 2022. július 4.

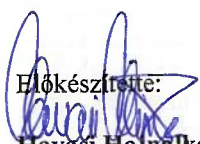

Benkovits György
nemzetiségi önkormányzat elnök

Az előterjesztés és a határozati javaslat törvényességi szempontból megfelel.
Szentendre, 2022. július 4.

dr. Schramm Gábor
jegyző

A projekt megvalósításához szükséges 250.000, -Ft összeg a nemzetiségi önkormányzat költségvetésben rendelkezésre áll.

Novák Andrea
pénzügyi irodavezető

Előkészítette:
Havasi Hajnalka
nemzetiségi ügyintéző

Ellenőrizte:

dr. Reméle Antónia
irodavezető